

✧ **Kakva je istorija nastanka Jevrejskog istorijskog muzeja, s obzirom na činjenicu da je jedini u Srbiji?**

On je, pre svega, bio jedini Jevrejski muzej u bivšoj Jugoslaviji. Formiran je na poseban način. Naš Muzej nije državni, već je sada u sastavu Saveza jevrejskih opština Srbije. U vreme kada je stvaran, a to je trajalo dugi niz godina, bio je u sastavu Saveza jevrejskih opština bivše Jugoslavije i stvoren je kao jedini Jevrejski muzej na toj teritoriji.

Tokom Drugog svetskog rata, došlo je do strahovitog stradanja Jevreja, izvršen je genocid i Nemci su, za šest meseci, pobili sve beogradske i banatske Jevreje. Kada se rat završio, jevrejska zajednica u celoj bivšoj Jugoslaviji je bila toliko mala, da nikom nije palo na pamet da formira više Jevrejskih muzeja, niti je tada država imala snage za to.

✧ **Kako je sakupljen materijal za stalnu postavku Muzeja?**

Posle Drugog svetskog rata, Savez jevrejskih opština tadašnje Jugoslavije je pozvao sve preživeli pojedince i sve jevrejske opštine koje su uspele da obnove svoj rad da pošalju dokumenta, fotografije i predmete za zajednički muzej. To je dugo trajalo, ali su u Muzej dolazili razni materijali (arhivski, muzejski i etno materijali) i vremenom je formirano nekoliko interesantnih i jedinstvenih muzejskih zbirki, kao i arhiv.

✧ **Povodom stogodišnjice od početka Prvog svetskog rata, Jevrejski istorijski muzej je priredio izložbu posvećenu srpskim Jevrejima u ratovima. Odakle ideja za tu temu?**

Jevreji Srbije su sebe zvali „Srbi Mojsijeve vere“. Obožavali su Srbiju, smatrali je svojom zemljom, što je ona i bila... Uostalom, Srbija je uvek bila multietnička. Kada je počeo XX vek, tokom vremena, Jevreji su pokazivali odanost Srbiji, a kada je počeo Prvi balkanski rat, Jevreji su se prijavili da ratuju za oslobođenje Srbije. Tako i u Drugom balkanskom ratu, i Prvom svetskom ratu ili „Velikom ratu“ kako su ga, sa pravom, nazvali.

✧ **Na šta bi, po Vašem mišljenju, trebalo posebno obratiti pažnju, šta biste nam preporučili?**

Meni je najdraži deo koji se odnosi na život i običaje, jer sam etnolog i time se bavim. Moja kolegenica i ja smo napisale knjigu, čiji sam glavni autor. Knjiga se zove „Običaji kod Jevreja“ i u njoj su izvorno opisani svi običaji životnog ciklusa, kao su nastali i kako je sve to izgledalo u tradicionalnom jevrejskom društvu.

✧ **Da li možete da nam kažete nešto više o običajima Jevreja?**

Jevrejski običaji, kao i kod drugih naroda, dele se u dve grupe. Prvu čine običaji životnog ciklusa vezani za lični život čoveka, koji se svode na tri osnovna momenta: rođenje, venčanje i smrt. To su tradiciionalna verovanja, i važe za sve narode na svetu, a između postoji niz drugih običaja. Drugu grupu predstavljaju praznični običaji koji su kod Jevreja veoma specifični. Mislim da nema nijednog naroda, osim ovog, u kome postoji preklapanje nacionalnog i verskog identiteta. To znači da je čovek Jevrejin kada prihvata judaistička pravila i živi po njima, a ako neko pravilo prekrši, smatra se da više nije Jevrejin.

Ovo navodim kao specifičnost i neobičnost jevrejske kulture u najširem smislu, i zbog toga svi jevrejski običaji imaju versku osnovu, svi su kanonizovani i imaju religijski momenat. Kada čitate o nekim običajima, možete da uočite da se dosta se razlikuju od, recimo, hrišćanskih. Naravno, moram da naglasim, često ima i sličnih, čak i istih postupaka.

✧ **Do kada će ova izložba biti otvorena?**

Izložba je bila otvorena od 4. septembra, a zatvaramo je 23. popodne, pre jevrejske Nove godine koja je 24. septembra. To je Veliki praznik i organizujemo doček 24. uveče, pa 25. i 26. ne radimo.

✧ **Kakvi su Vaši utisci o đacima Četvrte gimnazije?**

Vi ste vrlo fini i lepo se ponašate, zreli ste. Veoma mi je drago da ste došli. Vi ste mladi ljudi, možda još nemate iskristalisane ideje o tome čime ćete se baviti u životu. Zato je dobro da upoznate i ovaj svet ovde, da vidite Jevrejski muzej. Možda će neko od vas želeti da se u budućnosti bavi nekom jevrejskom temom, možda će studirati etnologiju... Možda će želeti da obradi neke jevrejske običaje... Ako bude tako, sada znate gde da dođete i kome da se obratite...

Veoma sam zadovoljna vašom posetom, i uvek ste dobrodošli.

Intervju sa upravnicom Muzeja Vojislavom Radovanović napisala je Ivana Nikolić 3-4